

LÁSZLÓ FÜLÖP / DIVADLO ŠTÚDIO TANCA

NA HORIZONTE BEZ NÁVRATU / AT THE HORIZON OF NO RETURN

Autor analýzy: Adam Nagy

Divadlo Štúdio tanca v Banskej Bystrici vstúpilo do novej sezóny s novým súborom. Jednotliví členovia pochádzajú z rôznych krajín, zároveň ide o vekovo a rodovo vyváženú skupinu, ktorá ponúka mnoho možností pre ďalší vývin samotného divadla, ale aj posunutie hraníc recepcie súčasného tanca. Ich technické zručnosti sú navyše na vysokej úrovni, čoho dôkazom je aj nová inscenácia *At the horizon of no return* (*Na horizonte bez návratu*), ktorú pre divadlo režijne a choreograficky pripravil László Fülöp.

Maďarský tanečný umelec tvorí najmä so svojou budapeštianskou skupinou Timothy and the Things. Dlhodobo sa venuje téme ľudského správania a komunikácii z odlišných uhlov pohľadu, skúma rôzne konvencie a podvedomé myšlienkové toky, ktoré ovplyvňujú naše každodenné rozhodnutia. Aj v najnovšom diele *At the horizon of no return*, ktoré Fülöp vytvoril v bystrickom Divadle Štúdio tanca, sa snaží reflektovať súčasný stav spoločnosti, ktorá je v morálnej kríze. Pomaly už neexistujú čisté a úprimné ľudské vzťahy. Hlavnú úlohu preberá egocentrizmus, nadradenosť a chorobný karierizmus. Čoraz viac sa meníme na pretechnizované zvery, ktoré si žijú vo svojom virtuálnom priestore. Ide o témy, ktoré sa za posledné roky v umení neustále spracovávajú a dostávajú najrôznejšie podoby.

Fülöp prostredníctvom choreografie vytvoril priestor, v ktorom sa každodenné ľudské prejavy a náklonnosti ako objatie či podanie rúk stali apatickými a na javisku pôsobili bezcitne. To isté platí aj pre negatívne prejavy – facka, bitka, napadnutie – ktoré tiež odrazu stratili význam. Choreograf akoby zotrel hranicu medzi láskou a nenávisťou. Dielo ako celok dokonca

môže pripomínať trinásty obraz z Madáchovej *Tragédie človeka*, keď Adam s Luciferom dorazia do ďalekej budúcnosti a nájdu ľudí, ktorí sú neschopní komunikovať. Ich jedinou starosťou je, že už je málo tuleňov a oni nemajú pomaly čo jesť.

Najvýraznejším prvkom v inscenácii je popri choreografii scénografia Ivany Mackovej. V spolupráci s Fülöpom sa scénická umelkyňa snažila celý priestor, každú jeho časť, vyskladať v duchu feng-šuej. Scénografia pracovala najmä s piatimi elementmi tohto čínskeho učenia – drevo, zem, voda, oheň a kov. Drevo sa objavuje ako drevený kváder, ktorý sa na konci začne pohybovať. Zem je prítomná ako hlina alebo bahno, ktorým sa tanečník Diego Álvarez Sanóu natiera. Vodu tvorcovia zobrazili v jej elementárnej podstate: pomaly kvapká z veľkej rúry. Môžeme to vnímať ako narážku na čoraz menej pitnej vody, alebo aj ako symbol plynutia času. Zároveň vo filozofii feng-šuej voda znamená aj nedostatok, chlad a zimu. Oheň a kov sú tu prítomné iba v metaforickej podobe ako svietiaci reflektor na záver a lesklé kovové dosky okolo neho. Žiarivé žlté svetlo zaplaví snehobiely priestor ako fakľa nádeje. Škoda, že takýto výrazný prvok nie je použitý viackrát. To isté platí aj pre veľkú rúru, z ktorej kvapká voda.

Fülöp sa snažil vytvoriť mozaiku osobností, ktoré nie sú schopné prejať emócie. Každý z tanečníkov má svoje sólo. Niekedy sa medzi sebou sóla prelínajú až do takej miery, že vzniká nepriamy partnering. Každý tanečník disponuje individuálnym pohybovým slovníkom. Tibor Trulik napríklad výrazne pracuje s motívom ázijských bojových športov ako je tai chi či aikido. Jeho pohyby sú pevné a trhané, prevádza ich akoby s veľkou fyzickou námahou a ide až do úplného vysilenia. Jason Yap a Cindy NG sú na začiatku spoločne ukrytí pod bielym baletizolom. (Tento obraz pripomína divadelnú hru Samuela Becketta *Šťastné dni*. Oni reprezentujú pozostatky ľudskosti.) Ich pohyb sa často zakladá na vzájomnom kontakte, ktorý je však bez emócií. Stali sa šedou, bezcitnou masou, ktorá okupuje zemský povrch. Vzájomne si ubližujú a potom sa udobria. Je to neustály kolobeh, akoby chceli znovu nájsť bolesť, strach, lásku a šťastie. Nakoniec sa opätovne vrátia pod baletizol, akoby to pre nich už nemalo význam. Diego Álvarez Sanóu sa pohybuje po obvode javiska a snaží sa nadviazať očný kontakt s divákmi. Akoby v nich hľadal oporu alebo pochopenie svojej bolesti. Nakoniec to však nevydrží a natiera sa bahnom. Michaela Mirtová a Indira Chamalé Ortiz pracujú prevažne s princípmi kontaktnej improvizácie. Tvoria dvojicu, ktorá podobne ako Jason Yap a Cindy NG zobrazuje ľudské akty bez emočného podtextu. Mimo duetov tvoria choreografickú trojicu s Trulikom okolo

kvapkajúcej rúry. Ich pohybový slovník sa mení a pripomína skôr istý typ rituálu, pravdepodobne privolávanie dažďa.

Celkovo je choreografia priveľmi rozdrobená. Jednotlivé fragmenty na seba len ťažko nadväzujú a tým sa aj ťažko čítajú. Často vznikajú hluché miesta, a popri nich sú tu aj neustále repetície a opakujúce sa motívy. Príkladom je hneď úvodný obraz, keď tanečníci rozprestierajú baletizol po javisku a rozkladajú stoličky po jeho obvode. Akoby prezentovali akt reorganizácie hodnotového rebríčka. Bežnú každodennú realitu zahalili pod biely materiál, ktorý naznačuje stratu identity a emočného zdroja.

László Fülöp sa pozrel na náš svet cez mikroskop a zväčšil bezcitnosť a apatickosť súčasnej spoločnosti. Môžeme to vnímať ako memento pred tým, čo nás zrejme čaká, ak sa nevrátíme k ľudským hodnotám a naďalej sa budeme riadiť na chamtivosťou a túžbou po moci. Inscenácia zároveň predstavila nový tanečný súbor bystrického divadla, ktorý v nej preukázal svoju vysokú pohybovú kvalitu. Nielenže sú tanečníci typovo zaujímaví a rôznorodí, ale okrem pohybovej zdatnosti v niektorých momentoch vynikali aj až herecky presnou mimikou. Okrem tanečných choreografií je tu teda predpoklad, že sa súbor bude profilovať aj smerom k performatívnemu umeniu.